

Neki aspekti internacionalizacije visokog obrazovanja:

Privlačenje stranih studenata

– pregled stanja –

Izdavač:

Agencija za znanost i visoko obrazovanje

Za izdavača:

prof. dr. sc. Jasmina Havranek, ravnateljica

Izvještaj priredile:

Mina Đorđević

Sandra Bezjak

Zagreb, svibanj 2019.

Sadržaj

UVOD.....	3
NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA I UZORAK	4
REZULTATI	6
Aktualno stanje izvođenja nastave na stranom jeziku	6
Pregled izvođenja cjelovitih studijskih programa na stranom jeziku	6
Pregled izvođenja kolegija na stranom jeziku	7
Planovi visokih učilišta za izvođenje nastave na stranom jeziku u budućnosti	7
Plan izvođenja cjelovitih studijskih programa na stranom jeziku	7
Strategija internacionalizacije visokog učilišta.....	9
Djelovanje službi/tijela za privlačenje stranih studenata na visokom učilištu.....	9
Aktivnosti službi/tijela za privlačenje stranih studenata/internationalizaciju visokog učilišta.....	9
Načini izvođenja nastave i podrška socijalizaciji stranih studenata	20
Potpora AZVO-a visokim učilištima	22
Interes visokih učilišta za sudjelovanje na sajmovima visokog obrazovanja	22
Poželjni oblici potpore od strane AZVO-a	22
ZAKLJUČAK.....	26

UVOD

Internacionalizacija visokog obrazovanja i mobilnost studenata i nastavnika snažno su sredstvo jačanja međusobnog razumijevanja obrazovnih sustava unutar Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA), kao i poticanja zapošljivosti diplomiranih studenata, što se izričito navodi u Erevanskom ministarskom priopćenju (2015.) usvojenom na Ministarskoj konferenciji Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) 2015. godine. Ministri su, također, primijetili da su ustanove visokog obrazovanja i akademska zajednica sve aktivnije u međunarodnom kontekstu te da surađuju u području nastave i istraživanja.

U *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije* (NN 124/2014) definirani su nacionalni ciljevi u pogledu: a) povećanja dolazne i odlazne mobilnosti studenata i nastavnika, b) uvođenja nastave (kolegija i cjelovitih studijskih programa) na stranim jezicima, c) poticanja formiranja združenih studija s eminentnim europskim i svjetskim visokim učilištima te d) povećanja broja inozemnog akademskog osoblja na visokim učilištima.

Značaj internacionalizacije za visoka učilišta ogleda se između ostalog u povećanju kvalitete nastave, boljoj usklađenosti studijskih programa s potrebama tržišta rada, učinkovitijem upravljanju visokim učilištem, pristupu dodatnim resursima za nastavnu i znanstvenu djelatnost te podizanju ugleda i privlačnosti studija i visokih učilišta na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

U publikaciji *Internationalization Strategies of German Universities* (Bremer, 2018.) kao neki aspekti internacionalizacije visokih učilišta, načelno svrstani u tri područja – opći aspekti, istraživačka djelatnost i nastavna djelatnost – navode se: upravljanje visokim učilištem, internacionaliziranost akademskog osoblja, uključenost u međunarodne mreže, citiranost znanstvenika, udio međunarodnih studenata, internacionaliziranost kurikulumu, broj podružnica visokog učilišta u drugim zemljama, sudjelovanje u međunarodnim projektima (prijenos znanja) i internacionalizacija u pogledu korištenja novih tehnologija, dok se kao rezultati internacionalizacije navode udio međunarodnih diplomiranih studenata te međunarodni ugled visokog učilišta.

S obzirom da zemlje EHEA-e imaju različita polazišta i različite pokazatelje mobilnosti, ministri Europskog prostora visokog obrazovanja također su se složili, što je iskazano u *Strategiji mobilnosti* iz 2012. godine (*Mobility for Better Learning: Mobility strategy 2020 for the European Higher Education Area*), da bi visoka učilišta trebala razviti i provoditi vlastite strategije internacionalizacije i promicanja mobilnosti s vlastitim mjerljivim i realnim ciljevima mobilnosti, a u skladu s profilom institucije, uključujući pritom i različite skupine dionika (npr. studente, mlade istraživače, nastavnike i sve ostale djelatnike).

Što se tiče odlazne mobilnosti studenata, prema priopćenju s Ministarske konferencije održane u Leuven-Louvain la Neuveu 2009. godine, usvojen je cilj prema kojem bi najmanje 20 % studenata koji su diplomirali

u Europskom prostoru visokog obrazovanja (EHEA) trebalo provesti razdoblje studija ili usavršavanja u inozemstvu do 2020. godine.

Prema *Izvešću o provedbi bolonjskog procesa* (2018.) u pogledu dolazne studentske mobilnosti u svrhu stjecanja kvalifikacije (*degree mobility*), Hrvatska je na zadnjem mjestu s najmanjim udjelom inozemnih studenata - 0,4 % studenata Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) i 0,2 % studenata izvan Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA).

Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) *Standardima za vrednovanje kvalitete visokih učilišta u procesu reakreditacije* s jedne strane, te održavanjem edukativnih aktivnosti i aktivnosti podrške i umrežavanja za visoka učilišta s druge, potiče visoka učilišta na sustavno promišljanje i razvijanje strategija internacionalizacije visokoobrazovnih institucija u području odlazne i dolazne mobilnosti studenata i nastavnika, ponude novih studijskih programa na stranom jeziku te združenih studija, internacionalizacije procesa unutarnjeg osiguravanja kvalitete, upravljanja visokim učilištem i dr.

AZVO je ovim istraživanjem želio steći dodatan uvid u djelovanje visokih učilišta u pogledu privlačenja stranih studenata kao jednog od aspekata internacionalizacije visokog obrazovanja, izazove s kojima se visoka učilišta u tom procesu susreću, kao i u moguće oblike potpore koje im AZVO kroz svoje razvojne i edukativne aktivnosti može pružiti. Rezultati istraživanja, poput izravne povratne informacije s visokih učilišta, usmjerit će daljnji rad AZVO-a u pogledu organizacije događaja i umrežavanja visokih učilišta u svrhu poticanja i razmjene dobrih praksi te poduzimanja aktivnosti s ciljem uklanjanja ključnih prepreka s kojima se visoka učilišta susreću pri naporima u privlačenju stranih studenata.

Usporedno s anketnim praćenjem aktivnosti usmjerenim internacionalizaciji visokog obrazovanja, AZVO poziva visoka učilišta na kontinuiran dijalog s Agencijom s ciljem međusobne razmjene informacija i ideja te agilnog djelovanja kao zajedničkog odgovora na brze promjene u globalnom sektoru visokog obrazovanja i rada.

NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA I UZORAK

Podatci su prikupljeni tijekom svibnja 2019. godine *on-line* upitnikom dostavljenim elektroničkom poštom svim čelnicima visokih učilišta te prodekanima za međunarodnu suradnju.

Anketna pitanja podijeljena su u više kraćih tematskih cjelina kojima se željelo istražiti postojeće stanje u pogledu izvođenja nastave na stranom jeziku te planova o osnivanju studijskih programa na stranom jeziku, zatim izrade i implementacije strategije internacionalizacije visokog učilišta, aktivnosti službi za internacionalizaciju visokog obrazovanja te ciljnih zemalja prema kojima su te aktivnosti usmjerene, oblika izvođenja nastave za strane studente i integracije stranih studenata, interesa visokih učilišta za sudjelovanje

na sajmovima visokog obrazovanja te poželjnih oblika potpore od strane Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO).

Od ukupno **131** visokog učilišta u Republici Hrvatskoj (sveučilišta, sastavnica sveučilišta, veleučilišta i visokih škola), odgovori su pristigli s **57** visokih učilišta (44 %), od čega su **4** sveučilišta, **31** sastavnica sveučilišta, **10** veleučilišta i **12** visokih škola.

Na anketni upitnik odgovorilo je ukupno **57 predstavnika** visokih učilišta, od čega su **43 čelnici ili članovi uprava** visokih učilišta, **1 nastavnik/voditelj studijskog programa na engleskom jeziku** i **14 djelatnici stručne službe** visokog učilišta.

REZULTATI

Aktualno stanje izvođenja nastave na stranom jeziku

Pregled izvođenja cjelovitih studijskih programa na stranom jeziku

Ukupno **14 visokih učilišta** od 57 koja su popunila upitnik navodi da izvodi cjelovite studijske programe na engleskom jeziku.

Prema dostupnim podacima AZVO-a pohranjenim u MOZVAG sustavu te podacima prikupljenim ovim istraživanjem, u trenutku provedbe istraživanja u Republici Hrvatskoj izrađena su 53 studijska programa za izvođenje na engleskom jeziku. Raspodjela tih studijskih programa prikazana je u tablici 1.

Tablica 1: Pregled studijskih programa na engleskom jeziku

Visoko učilište / studijski program	Preddiplomski sveučilišni studij	Integrirani preddiplomski i diplomski studij	Diplomski sveučilišni studij	Poslijediplomski specijalistički studij	Poslijediplomski doktorski studij	Preddiplomski stručni studij	Specijalistički diplomski stručni studij	UKUPNO
Sveučilište	1	/	2	/	3	/	/	6
Sastavnica sveučilišta	5	5	12	6	5	/	/	33
Veleučilište	/	/	/	/	/	1	/	1
Visoka škola	/	/	/	/	/	5	8	13
UKUPNO	6	5	14	6	8	6	8	53

Pregled izvođenja kolegija na stranom jeziku

Ukupno **48 visokih učilišta** od 57 koja su popunila upitnik navodi da izvodi pojedine kolegije za ERASMUS studente na engleskom jeziku.

Tablica 2: Pregled kolegija na engleskom jeziku

Vrsta studijskog programa	Preddiplomski sveučilišni studij	Integrirani preddiplomski i diplomski studij	Diplomski sveučilišni studij	Poslijediplomski i specijalistički studij	Poslijediplomski doktorski studij	Preddiplomski stručni studij	Specijalistički diplomski stručni studij
Broj kolegija	704	86	679	30	551	757	200

Planovi visokih učilišta za izvođenje nastave na stranom jeziku u budućnosti

Plan izvođenja cjelovitih studijskih programa na stranom jeziku

Što se tiče planova za budućnost u pogledu izrade i izvođenja cjelovitih studijskih programa na engleskom jeziku, 32 visoka učilišta, od 57 koja su popunila upitnik, iskazala su svoje namjere s obzirom na broj i razinu novih studijskih programa te početak izvođenja. Prema prikupljenim podacima, prikazanim u tablici 3, do kraja akademske godine 2025./2026. visoka učilišta koja su odgovorila na upitnik planiraju izraditi i početi izvoditi ukupno 74 studijska programa na engleskom jeziku.

Tablica 3: Pregled planiranog broja studijskih programa na engleskom jeziku prema razini studija i godini početka izvođenja

Vrsta studijskog programa/ Planirani početak izvođenja	Preddiplomski sveučilišni studij	Integrirani preddiplomski i diplomski studij	Diplomski sveučilišni studij	Poslijediplomski specijalistički studij	Poslijediplomski doktorski studij	Preddiplomski stručni studij	Specijalistički diplomski stručni studij	UKUPNO
2020./2021.	1	1	8	1	3	3	4	21
2021./2022.	1	2	5	19	2	4	1	34
2022./2023.			1			1	5	7
2023./2024.								0
2024./2025.		1						1

2025./2026.							2	2
Nedefinirano						5	4	9
UKUPNO	2	4	14	20	5	13	16	74

Strategija internacionalizacije visokog učilišta

U vezi sa sustavnim planiranjem izvođenja studijskih programa za strane studente i privlačenja stranih studenata, kao i planiranja drugih procesa internacionalizacije visokih učilišta, sudionici u istraživanju očitovali su se u pogledu strateške orijentacije visokog učilišta internacionalizaciji, odnosno naveli imaju li njihova visoka učilišta razvijenu zasebnu strategiju internacionalizacije te je li internacionalizacija visokog učilišta ugrađena u postojeću misiju, viziju i strategiju visokog učilišta.

Tablica 4: Pregled izrade zasebne strategije internacionalizacije te zastupljenosti internacionalizacije u misiji, viziji i strategiji visokog učilišta

	DA	NE
Razvijenost zasebne strategije internacionalizacije VU-a	13	40
Uključenost internacionalizacije u postojeću misiju, viziju i strategiju VU-a	51	5

Djelovanje službi/tijela za privlačenje stranih studenata na visokom učilištu

Od ukupno **57** visokih učilišta koja su sudjelovala u istraživanju, **31** navodi da je u njihovoj ustanovi ustrojeno tijelo (ili organizacijska jedinica) koje se bavi privlačenjem stranih studenata i jačanjem internacionalizacije visokog učilišta općenito, dok **25** visokih učilišta navodi da nema ustrojenu takvu službu. Također, 26 visokih učilišta navelo je podatak o godini osnivanja takve jedinice (tablica 5).

U nazivu takvih organizacijskih jedinica uobičajeno je istaknuto da se radi o službama (npr. vijeće, ured, odjel, povjerenstvo, *office* i sl.) za *međunarodnu suradnju, programe mobilnosti, partnerstvo i projekte, privlačenje (upis) stranih studenata, internacionalizaciju, ERASMUS+, studije na engleskom jeziku, promidžbu, international admissions*, zatim o ERASMUS koordinatorima te o uredu prodekana/-ice za međunarodnu suradnju.

Tablica 5: Pregled djelovanja službi za internacionalizaciju na visokim učilištima prema godini osnivanja

	Godina osnivanja 2003.-2008.	Godina osnivanja 2009.-2014.	Godina osnivanja 2015.-2019.	Ukupno
Broj službi	5	13	8	26

Aktivnosti službi/tijela za privlačenje stranih studenata/internationalizaciju visokog učilišta

Poslovi koje navedene službe obavljaju mogu se razvrstati u sljedeće skupine aktivnosti.

Promidžbene aktivnosti:

- organizacija nastupa i predstavljanje studija na sajmovima visokog obrazovanja
- ažurno predstavljanje studija i visokog učilišta putem mrežnih stranica i društvenih mreža
- održavanje mrežnih stranica posvećenih mobilnosti
- izrada promotivnih brošura (*International Student Guide*) i letaka o studiju na engleskom jeziku
- sudjelovanje u organizaciji i provedbi info dana za studente i osoblje
- kreiranje i oglašavanje natječaja za upis na integrirani studij na engleskom jeziku
- suradnja s agencijama za regrutiranje stranih studenata
- održavanje promotivnih radionica o programima razmjene za studente, nastavno i nenastavno osoblje
- sudjelovanje na radionicama u svrhu privlačenja stranih studenata
- komunikacija sa školama u inozemstvu
- suradnja sa službama za marketing, odnose s javnošću, IT
- interna promocija programa mobilnosti na samom visokom učilištu
- posjeti stranim sveučilištima
- organizacija *International weekend*a i sličnih manifestacija.

Aktivnosti podrške nastavnicima i drugim stručnim službama:

- moderiranje izrade silabusa na engleskom jeziku za sve studijske programe
- motiviranje nastavnika za izvedbu kolegija na engleskom jeziku
- organiziranje, ažuriranje i objava izvedbenih nastavnih planova kolegija na engleskom jeziku
- istraživanje potreba za uspostavom i izvođenjem određenih novih studijskih programa s partnerima iz regije i svijeta
- iniciranje i koordinacija rada međunarodnih ljetnih škola i programa cjeloživotnog učenja
- poticanje i osnaživanje razvoja studijskih programa na engleskom jeziku
- intenzivno zagovaranje uključivanja inozemnih nastavnika i znanstvenika u nastavu i projektne aktivnosti
- moderiranje izrade službenih *web* stranica visokog učilišta na engleskom jeziku
- praćenje uspjeha stranih (dolaznih) studenata
- savjetovanje stranih studenata
- briga o službenim putovanjima članova Uprave s ciljem jačanja međunarodne suradnje
- vođenje brige o službenim posjetima međunarodnih delegacija visokom učilištu.

Podrška studentskoj mobilnosti i mobilnosti osoblja:

- ostvarivanje kontakata s inozemnim visokim učilištima i priprema bilateralnih sporazuma o međunarodnoj suradnji itd.

- prezentacija mogućnosti mobilnosti nastavnika, nenastavnog osoblja i studenata (npr. davanje informacija o stipendijama za akademsko osoblje i studente)
- provedba administrativnih aktivnosti povezanih s odlaznom i dolaznom mobilnosti studenata, nastavnika i suradnika (studijski boravci, stručne prakse, gostujuća predavanja i sl.) u okviru ERASMUS+, CEEPUS, BASILEUS, E-TEAM i drugih programa mobilnosti
- podrška studentima i osoblju koje sudjeluje u programima dolazne mobilnosti u pogledu integracije u nastavni program/visoko učilište, ali i u izvaninstitucionalno okruženje (organizacija dolaska/odlaska, pronalazak smještaja, isplata stipendija, uključivanje u akademski i društveni život, održavanje info dana i radionica, posjet partnerskim ustanovama, podrška u posebnim situacijama npr. bolest i sl.)
- pomoć studentima pri izboru kolegija/modula kod upisa studijskih programa inozemnih visokih učilišta kako bi se osigurala sukladnost s matičnim studijskim programima i logika u vertikali pojedinih studija
- pomoć i podupiranje odlazne mobilnosti nastavnog i nenastavnog osoblja
- izvješćivanje nadležnih institucija o provedbi programa mobilnosti
- akademska potpora unutar orijentacijskog tjedna i tijekom akademske godine
- koordinacija poslova obavješćivanja javnosti i medija o događanjima u međunarodnom kontekstu na visokom učilištu i projektima visokog učilišta.

Podrška projektnoj suradnji:

- iniciranje, uspostavljanje i razvoj odnosa s partnerskim visokim učilištima, gospodarskim institucijama, zakladama, udruženjima i drugim organizacijama u svijetu
- praćenje i proučavanje međunarodnih programa projektne istraživačke suradnje i programa međunarodnih organizacija
- priprema i sudjelovanje u provedbi međunarodnih znanstveno-stručnih, nastavnih, umjetničkih te produkcijskih projekata
- organizacija međunarodnih znanstveno-stručnih konferencija
- predstavljanje studentskih umjetničkih projekata na međunarodnim događajima u zemlji i inozemstvu
- sudjelovanje u ESF projektima *Internacionalizacija visokog obrazovanja* - razvoj studijskih programa na engleskom jeziku
- vođenje evidencija međunarodnih projekata i u suradnji s prodekanom za međuinstitucionalnu i međunarodnu suradnju pripremanje godišnjeg izvješća za Upravu.

U ovom je istraživanju ukupno 31 visoko učilište navelo da ima ustrojenu službu za privlačenje stranih studenata i jačanje internacionalizacije visokog učilišta te kao **razloge osnivanja** takve jedinice navode ostvarivanje **poslovnih ciljeva** u navedenim područjima.

Kontinuirano **unaprjeđivanje kvalitete studijskog programa:**

- praćenje trendova i standarada prestižnih svjetskih visokih učilišta iz srodnog područja (*Prestizni veterinarski fakulteti osnivaju posljednjih godina studije na svjetskim jezicima. Kako je Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu redovito pozitivno evaluiran od 2003. godine od strane Europske udruge ustanova za veterinarsko obrazovanje (EAEVE) smatrali smo da kao takovi zadovoljavamo uvjete da studij možemo ponuditi na engleskom jeziku.*)
- podizanje kvalitete studija na hrvatskom jeziku i studija na engleskom jeziku (*Program na engleskom jeziku natječe se "unutar kuće" s programom na hrvatskom jeziku čime se podiže kvaliteta obaju studija.*)
- ostvarivanje akademske izvrsnosti.

Jačanje **integracije i konkurentnosti** visokog učilišta u **međunarodnom obrazovnom prostoru:**

- jačanje međunarodnog ugleda i utjecaja visokog učilišta
- jačanje interesa stranih studenata za upis studijskih programa
- privlačenje kvalitetnih studenata na studij na engleskom jeziku
- poticanje domaćih studenata i djelatnika za odlazak na mobilnost
- izvođenje *online* učenja na daljinu
- povećanje broja studenata, odnosno odgovaranje na loše demografske trendove u zemlji
- odgovaranje na nedostatak radne snage u području ICT-a u Hrvatskoj i EU
- širenje mreže alumnijskih hrvatskih visokih učilišta
- *Vlasnik naše institucije je strani investitor s fokusom na umrežavanje s drugim obrazovnim institucijama.*

Unaprjeđivanje **studentskog iskustva:**

- jačanje prepoznatljivosti visokog učilišta na međunarodnoj razini kako bi se studentima omogućila kvalitetnija integracija i konkurentnost na domaćem i međunarodnom tržištu rada
- olakšavanje procedure upisa, pružanje podrške pri upisu studijskog programa
- pružanje podrške studentima tijekom napredovanja kroz studij
- pružanje podrške studentima u organiziranju studentskog života (npr. prehrana, smještaj)

Jačanje **kulture kvalitete** unutar visokog učilišta:

- jačanje interesa visokog učilišta za strane studente i povećanje broja studijskih programa

- interno promicanje različitih oblika internacionalizacije visokog učilišta
- unaprjeđivanje i povećanje odlazne i dolazne mobilnosti studenata, nastavnika i nenastavnog osoblja
- razmjenjivanje iskustava dobre prakse kroz suradnju sa stranim visokim učilištima
- povećanje broja uspješnih prijava na nacionalne i međunarodne projektne natječaje
- praćenje djelovanja Europske mreže umjetničkih akademija i škola – ELIA (*Cilj je neprestana razmjena s iskusnijima i preuzimanje manjih zadataka u okvirima same mreže kako bismo u jednom trenutku i sami mogli organizirati veliki kongres ili smotru umjetničkih praksi uz goste iz inozemstva.*).

Pružanje podrške **strateškom planiranju** i razvoju **operativnih procesa** visokog učilišta u području internacionalizacije:

- strateško planiranje upisa stranih studenata (*U prvoj fazi fokus je na razmjeni studenata u okviru programa studentske mobilnosti, no za sljedeću akademsku godinu planirane su i upisne kvote za strane studente. Za sada se očekuje interes studenata iz regije, ali u dugoročnom strateškom razdoblju imamo planove za razvoj studija na engleskom jeziku te združenih studija.*)
- administrativno praćenje odlazne i dolazne mobilnosti studenata i nastavnika
- prevladavanje problema smanjenja broja domaćih studenata i zasićenosti tržišta
- pomaganje studentima i osoblju u korištenju dostupnih mogućnosti unutar ERASMUS+ i drugih programa
- pružanje pomoći pri prijavi i provedbi međunarodnih znanstveno-stručnih projekata.

Poteškoće ili izazovi s kojima se čelnici/članovi uprava ili službi za internacionalizaciju susreću u radu uglavnom se mogu razvrstati na sljedeći način.

Administrativne prepreke:

- duljina trajanja procesa izdavanja vize i privremenog boravka od strane MUP-a
- stjecanje privremenog boravka u Hrvatskoj za studente koji dolaze iz zemalja koje nisu članice EU-a i u kojima ne postoji hrvatsko veleposlanstvo
- regulacija boravka stranca u RH traje dulje nego što je zakonom propisano (više od tri mjeseca) pa postoji mogućnost da će strani studenti biti prisiljeni napustiti RH od strane djelatnika MUP-a
- različita tumačenja zakona i propisa od strane državnih institucija (npr. Ministarstva zdravstva i HZZO-a u pogledu stjecanja zdravstvenog osiguranja za strane studente, zatim MUP-a i MVEP-a)

- neujednačena prava svih redovnih studenata za vrijeme studijskog boravka (*Studenti izvan EU koji upisuju studij kao redovni strani studenti iznenade se što nemaju subvencioniranu prehranu kao što imaju studenti koji dolaze "samo" na razmjenu.*).

Vidljivost i prepoznatljivost Hrvatske:

- Hrvatska nije prepoznata u svijetu kao zemlja za visoko obrazovanje (*study abroad destinacija*)
- konkurencija iz ostalih zemalja
- nezainteresiranost stranih studenata.

Akademsko priznavanje:

- priznavanje svjedodžbi studenata iz zemalja poput Indije i Pakistana
- duljina nostrifikacije diploma pri različitim Agencijama.

Studentsko iskustvo/studentski standard:

- poteškoće u pronalasku studentskog posla za studente izvan EU-a
- iznos školarina
- nepostojanje subvencija za prehranu i smještaj studenata
- eventualno slabije poznavanje engleskoga jezika dolaznih studenata
- nepostojanje obrazaca u ISVU sustavu na engleskom jeziku što otežava snalaženje stranih studenata na studomatima prilikom prijave ispita i sl.
- neaktivnost sveučilišnih savjetodavnih službi, odnosno službi potpore stranim studentima (*Student counselling and support services*).

Nedostatno motiviranje nastavnika:

- *Nastavnici nisu dovoljno motivirani za izvedbu kolegija na engleskom jeziku jer to predstavlja dodatni angažman bez dodatnog vrednovanja. Internim smo aktima propisali mjere za vrednovanje ovog načina rada, ali bi bilo puno učinkovitije kada bi ovakav vid nastave ulazio u nastavno opterećenje.*
- poteškoće pri motiviranju nastavnika za izvođenje nastave na engleskom jeziku koja se ni prema sveučilišnim kriterijima ni prema kriterijima Ministarstva ne evidentira kao radno opterećenje, niti na bilo koji drugi način adekvatno valorizira (...povećavanje satnice nastavnika koji su ionako opterećeni nastavnom, stručnim projektima i dr. poslovima na ustanovi.; Ukoliko nastavnik ima dovoljno nastavno opterećenje, nedovoljno je motiviran za pripremu i izvođenje kolegija na engleskom jeziku.; Veliki izazov je prije svih motiviranje starijih kolega koji ne vide svoj interes u radu na engleskom ili dr. stranom jeziku.)

- nedostatak stvarne potpore nadležnog ministarstva (*...nastava na engleskom jeziku znači dodatno nastavno opterećenje, za koje je nemoguće dobiti dodatne koeficijente i/ili financiranje.*).

Kompetencije nastavnika:

- nedostatne kompetencije rada sa studentima pristiglim iz različitih zemalja diljem svijeta, (multikulturalne kompetencije) te studentima s različitom srednjoškolskom razinom obrazovanja
- uočena potreba podizanja kompetencija nastavnika kroz programe cjeloživotnog obrazovanja i projekte
- nedostatne jezične kompetencije nekih članova nastavnog osoblja – potrebna edukacija.

Kapaciteti visokog učilišta:

- nedostatni financijski i kadrovski kapaciteti (*...ograničena financijska sredstva i nemogućnost zapošljavanja novih djelatnika u uredima za međunarodnu suradnju i mobilnost, a trendovi su planiranje i pokretanje novih studijskih programa na engleskom jeziku što zahtjeva dodatne kadrovske i prostorne kapacitete.; Zapošljavanje na određeno ne omogućuje rad osobe koja bi se kompletno posvetila poslu i usvojila procedure što je najveći problem i izazov za budućnost.*)
- manjak osnovnih sredstava za rad
- nedostatak većeg broja programa na stranom jeziku (*Najveći izazov vidimo u nedostatku kadra i preopterećenosti znanstveno-nastavnog osoblja.*)
- nedostatna financijska sredstava za sudjelovanje na međunarodnim sajmovima i ostale promotivne aktivnosti privlačenja stranih studenata
- nedostatna infrastruktura (*Zadnjih 20 godina nije bilo kapitalnih ulaganja od strane države, tako da nemamo dostatan broj učionica kako bismo mogli krenuti u ozbiljniji proces uvođenja kolegija na stranom jeziku.; Lokacija veleučilišta se može smatrati manje atraktivnom destinacijom u odnosu na druga visoka učilišta u blizini.*)
- nedostatak osoblja kvalificiranog za vođenje projektne dokumentacije (*...jako je teško pored redovne nastave, voditi prestižne europske projekte*)
- nisu osigurana sredstva za izradu mrežnih stranica visokog učilišta na engleskom jeziku.

Povećanje broja stranih studenata na TVZ poticano je sljedećim strateškim mjerama: uspostavljanje međunarodne suradnje i intenziviranje partnerstva sa sličnim institucijama u Europi i diljem svijeta, sudjelovanje u međunarodnim projektima

posebice u području istraživanja i visokog obrazovanja, olakšavanje i poticanje razmjene znanja kroz povećanje mobilnosti studenata, nastavnika i stručnog osoblja između europskih visokoobrazovnih institucija, postizanje izvrsnosti u programima i procesima koji će za posljedicu imati dobivanje priznatih međunarodnih akreditacija, razvoj međunarodnih obrazovnih programa na TVZ, povećanje broja bilateralnih sporazuma sa srodnim inozemnim visokoobrazovnim institucijama, te povećanjem broja studenata koji odlaze na studijski boravak u inozemstvo. Tehničko veleučilište Zagreb

S ciljem **privlačenja stranih studenata** na studijske programe koji se izvode na **engleskom jeziku** sudionici u istraživanju naveli su sljedeće **aktivnosti** koje provode u tom pogledu.

On-line predstavljanje studijskih programa i promotivnih materijala:

- na mrežnim stranicama visokog učilišta (*prezentiranje svih detalja o kolegijima*)
- na društvenim mrežama u sklopu kampanja privlačenja studenata
- na specijaliziranim internetskim *study abroad* portalima (*kreiran profil fakulteta na webu QS Top universities, oglas u godišnjaku QS Top Grad School Guide 2019/20*)
- online promidžba (<http://autocom.ferit.hr/>, <https://www.facebook.com/autocom.ferit>, <https://www.youtube.com/watch?v=2LET2ex2ti4>)
- objave poziva za upis te informacija o studijskim programima na međunarodnim stručnim blogovima.

Predstavljanje studijskih programa na **sajmovima visokog obrazovanja i drugim događanjima**:

- sudjelovanje na sajmovima visokog obrazovanja i sajmovima za regrutiranje studenata (EAIE, APAIE, NAFSA; *QS World Grad School Tour u Pekingu, New Delhiju i Istambulu; U sklopu projekta... fakultet planira sudjelovati na tri sajma visokog obrazovanja gdje će promovirati novi studijski program na engleskom jeziku koji će započeti s izvođenjem ak. god. 2021./2022.*)
- *...brošuru fakulteta na engleskom jeziku planiramo dijeliti na svim međunarodnim gostovanjima na drugim Sveučilištima te na međunarodnim skupovima.*

Suradnja s međunarodnim dionicima:

- rad s inozemnim specijaliziranim agencijama za privlačenje studenata
- sudjelovanje u radu međunarodnih udruga i mreža
- osobni kontakti nastavnika i nenastavnog osoblja
- suradnja s tvrtkama

- uspostavljanje kvalitetnih partnerskih odnosa sa srodnim institucijama u Europi i svijetu i to u okviru ERASMUS+ programa i temeljem raznih bilateralnih programa (*pozivanje u goste inozemnih kolega i biti neumoran u komunikaciji s njima*)
- prijavljivanje i realizacija projekata koji omogućuju zapošljavanje stranih studenata.

Isticanje **pozitivnoga studentskog iskustva** ranijih generacija:

- pozitivna iskustva ranijih generacija studenata – usmena predaja (*Ugošćujemo studente i putem Student Mobility trainninga i kroz IAESTE udruženje za organizaciju stručnih praksi.*)
- nužno osnaživanje naših studenata da putuju i na taj način u neposrednom kontaktu motiviraju svoje nove kolege da posjete Rijeku i APU
- organiziranje ljetnih kampova i radionica
- izrada silabusa na engleskom jeziku, izrada udžbenika i pomoćnih nastavnih materijala na engleskom jeziku, izrada suvremene funkcionalne *web* stranice na engleskom jeziku, omogućavanje dovoljnog broja mjesta u studentskom domu, osiguravanje stručne prakse međunarodnim studentima itd.

Odgovori ispitanika na pitanje prema kojim su zemljama **usmjerene aktivnosti** privlačenja studenata na studijske programe na **engleskom** jeziku prikazani su prema učestalosti pojedinih zemalja navedenim na pojedinom mjestu izbora.

Tablica 6: Pregled zemalja kojima su usmjerene aktivnosti privlačenja studenata na studijske programe na engleskom jeziku

	1. izbor	2. izbor	3. izbor	4. izbor	5. izbor
Države navedene dva ili više puta	Austrija Njemačka Indija BiH	Kina Njemačka Slovenija Velika Britanija	Češka Poljska Slovačka Turska	Bugarska Izrael Mađarska Južna Koreja	Kanada Bosna i Hercegovina Češka
Države navedene jednom	Crna Gora Australija Mađarska Brazil Armenija Turska Brazil Francuska Poljska	Crna Gora Poljska Ukrajina Ujedinjena Kraljevina Iran Rumunjska Italija Bugarska Indija	Ukrajina Srbija Španjolska Izrael Rumunjska Njemačka Niger Italija Mađarska	Malezija Indonezija Danska Njemačka Kina Crna Gora Ukrajina Francuska Australija	Finska Libanon Srbija Grčka Portugal Slovenija Meksiko Tajland Kina

Sjedinjene Države	Indonezija	Rusija	Finska	Mađarska
Ujedinjena Kraljevina	Slovačka	Austrija	Austrija	Norveška
Slovačka	Irska	Bosna i Hercegovina	Bosna i Hercegovina	Italija
Kina	Španjolska	Hercegovina	Tajvan	Izrael
Indonezija	Mađarska	Francuska		Bugarska
Argentina	Bivša jugoslavenska Republika Makedonija			Francuska
				Turska
				Poljska
				Rumunjska

Akadska mobilnost ima snažnu pozitivnu ulogu u promicanju mira i međusobnog razumijevanja, bogatije kulture i razvoja ličnosti, povećanje akademske kvalitete, tehnoloških inovacija, ekonomskog rasta i društvenog dobrog stanja. Visoka škola za inspekcijski i kadrovski menadžment, Split

U svrhu **privlačenja stranih studenata** na studijske programe koji se izvode na **hrvatskom jeziku** sudionici u istraživanju naveli su provođenje sljedećih **aktivnosti**:

- oglašavanje studijskih programa na hrvatskom i engleskom jeziku na društvenim mrežama i mrežnim stranicama (npr. portal *QS Top universities*)
- promotivne aktivnosti preko ureda za hrvatske iseljenike radi privlačenja iseljenika koji poznaju hrvatski jezik (SAD, Kanada, Australija i dr.)
- sudjelovanje na sajmovima visokog obrazovanja u državama regije (*Službe za marketing sudjelovale su na sajmovima visokog obrazovanja u BiH, Crnoj Gori i Sloveniji.; Poslali smo letke studija na hrvatskom i engleskom na EDUfair Beograd.*)
- osnivanje *Radne grupe za promociju studija*
- ustrojavanje službe koja detaljno odgovara na upite potencijalnih studenata iz Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije i Srbije
- detaljan i ažuran prikaz podataka o studijskim programima i uvjetima upisa stranih studenata na mrežnim stranicama visokog učilišta
- promotivne aktivnosti u srednjim školama u inozemstvu (*Promotivne aktivnosti baziramo na predstavljanju mogućnosti studiranja na našoj ustanovi u srednjim školama u odabranim stranim zemljama.*)

- organizacija posjeta srednjoškolaca završnog razreda visokom učilištu u Republici Hrvatskoj
- osiguravanje i navođenje posebne upisne kvote za strane studente u *Natječaju za upis na redoviti i izvanredni sveučilišni preddiplomski i diplomski studij* (svake godine)
- promoviranje studijskih programa na hrvatskom jeziku za studente iz inozemstva kroz suradnju na projektima, sudjelovanje na međunarodnim događanjima i različitim aktivnostima mobilnosti (npr. sudjelovanje u ERASMUS+ razmjeni)
- organiziranje studentskih manifestacija, festivala, natjecanja i projekata u kojima zajednički sudjeluju studenti iz Hrvatske i inozemstva
- organiziranje međunarodnih konferencija
- dobivanje priznatih međunarodnih akreditacija
- organiziranje kratkih posjeta studenata stranih visokih učilišta
- kreiranje i poduzimanje strateških mjera na razini visokog učilišta.

Tablica 7: Pregled zemalja kojima su usmjerene aktivnosti privlačenja studenata na studijske programe na hrvatskom jeziku

	1. izbor	2. izbor	3. izbor	4. izbor	5. izbor
Države navedene dva ili više puta	Bosna i Hercegovina bivša jugoslavenska Republika Makedonija Slovenija Srbija	Bosna i Hercegovina Slovenija Crna Gora Srbija	bivša jugoslavenska Republika Makedonija Crna Gora Slovenija Srbija Turska	Slovenija bivša jugoslavenska Republika Makedonija	
Države navedene jednom	Crna Gora Litva	Finska Mađarska Njemačka		Austrija Bugarska Crna Gora Sjedinjene Države Srbija Ukrajina	Italija Češka Republika Kanada (CA) Srbija (RS) Mađarska (HU)

Načini izvođenja nastave i podrška socijalizaciji stranih studenata

Kao najčešće **oblike održavanja nastave** za strane studente, visoka učilišta koja su sudjelovala u istraživanju navela su kombinaciju predavanja, seminara, vježbi i konzultacija. Pet visokih učilišta navodi da izvodi samo konzultativnu nastavu za strane studente i to u slučajevima kada je na kolegiju upisano manje od pet studenata. Takva je konzultativna nastava organizirana na dva načina: kroz zajednički i individualni pristup. Na zajedničkom dijelu konzultativne nastave prolaze se sadržaji koji čine opća znanja na određenom kolegiju i studente se potiče na suradnju (*case study*). Individualni pristup odnosi se na određene module koji čine sastavni dio određenog kolegija. Kao ostale oblike izvođenja nastave, sudionici su naveli mentorski rad na doktorskom studiju, *on-line* nastavu, stručnu praksu te terensku nastavu.

Sudionici u istraživanju navode da je **integracija stranih studenata** najuspješnija kada se na aktivnosti koje organiziraju visoka učilišta pozivaju i strani i domaći studenti na zajedničko sudjelovanje. Stoga visoka učilišta strane studente najčešće pozivaju na uključivanje u sljedeće aktivnosti/programe:

- nastavu engleskog jezika
- manifestacije poput *Dana otvorenih vrata*, *Welcome Day* i *International Friday*, međunarodne konferencije visokog učilišta i sl.
- upoznavanje s radom studentskih službi i knjižnice na visokom učilištu
- radionice namijenjene redovnim studentima (praktični zadatci, projektna nastava, laboratorijske vježbe i dr.)
- izborne kolegije na engleskom jeziku za studente koji studiraju cjeloviti studijski program na hrvatskom jeziku, a koje strani studenti pohađaju zajedno s domaćim studentima
- prezentiranje seminara pred domaćim studentima
- predstavljanje stranih studenata domaćim studentima na nastavi iz istih predmeta na hrvatskom jeziku
- zajednički rad na seminarskim radovima i umjetničko-nastavnoj produkciji s domaćim studentima
- gostujuća predavanja koja se izvode na engleskom jeziku i sl.
- radionice *Intercultural Communication* za strane i domaće studente zajedno
- izvannastavne aktivnosti (izleti, terenska nastava i sl.)
- program vršnjačke potpore (program *Student Buddy*, model studenta-mentora uz posredovanje ECTS koordinatora, zaduženje predstavnika Studentskog zbora fakulteta za integraciju stranih studenata u svakodnevni život na fakultetu)
- dodjeljivanje mentora iz redova nastavnog osoblja koji brine o organizaciji nastave i uključivanju studenata u nastavni proces
- konzultacije s mentorom elektroničkom poštom te dolaskom studenata na visoko učilište
- kulturne i sportske aktivnosti
- rad sa Studentskim zborom

- uključivanje u rad studentskih udruga, organizaciju međunarodne studentske konferencije
- organizacija i sudjelovanje na bruošijadi
- pružanje pomoći Uredu za međunarodnu suradnju u promociji ERASMUS+ natječaja domaćim studentima
- volonterski angažman
- korištenje aplikacije koja povezuje domaće i strane studente i kojom se studenti međusobno obavještavaju o stručnim i kulturnim/zabavnim događanjima
- kratak tečaj hrvatskog jezika i kulture na Filozofskom fakultetu koji financira visoko učilište za sve dolazne studente
- kulturološku pripremu dolaznih studenata.

Potpora AZVO-a visokim učilištima

Interes visokih učilišta za sudjelovanje na sajmovima visokog obrazovanja

U pogledu zajedničkog nastupa s drugim visokim učilištima na sajmovima visokog obrazovanja uz potporu Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) i Agencije za mobilnost i programe EU (AMPEU) gotovo svi sudionici u istraživanju izrazili su svoj interes za zajednički nastup, a pojedini su naglasili da su već i dosad samostalno sudjelovali na sličnim događanjima. Jedno visoko učilište navodi da je mogućnost sudjelovanja nastavnika na sajmovima ograničenog karaktera zbog preopterećenosti nastavnim i istraživačkim obvezama.

S obzirom na mogućnost financijske participacije nastupa na sajmovima odgovori sudionika u istraživanju upućuju na voljnost visokih učilišta u pogledu sufinanciranja zajedničkog nastupa na sajmovima (64 %), no uz iskaz opreza povezanog s visinom doprinosa (16 %). Petina sudionika u istraživanju navodi da nije u mogućnosti sufinancirati nastup na sajmovima.

Tablica 8: Raspodjela odgovora s obzirom na mogućnost financijske participacije visokih učilišta u sudjelovanju na sajmovima

Odgovor	Frekvencija odgovora	Postotak odgovora u uzorku odgovora
Da	35	64 %
Ne	11	20 %
Ovisno o financijskom iznosu	9	16 %

Poželjni oblici potpore od strane AZVO-a

*Zahvaljujemo što želite pomagati. Nadamo se da zajedno možemo izgraditi imidž
Hrvatske kao destinacije za studiranje. Zagrebačka škola ekonomije i managementa*

Sudionici u istraživanju izrazili su potrebu da im Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) pruži pomoć u naporima koje ulažu u privlačenje stranih studenata te su kao poželjne istakli sljedeće oblike potpore.

Promidžbene aktivnosti:

- značajnije ulaganje u promoviranje Republike Hrvatske kao zemlje kvalitetnog visokog obrazovanja (*Promocija Hrvatske kao study abroad destinacije, jačanje branda Study in Croatia, aktivnije kampanje na društvenim mrežama.*)
- uključivanje MVEP-a i HTZ-a u aktivnije predstavljanje Hrvatske u smislu obrazovne destinacije (*Croatia - Your Live and Learn Destination*), a ne samo turističke
- okupljanje zainteresiranih visokoškolskih institucija s ciljem zajedničkih nastupa na sajmovima obrazovanja i diseminacija promotivnog materijala o studijskim programima
- diseminacija promotivnog materijala o studijskim programima elektroničkim putem
- prikazivanje pozitivnih iskustava međunarodnih studenata koji su studirali u Hrvatskoj u stranim medijima
- integriranje baza postojećih studijskih programa i zajedničko predstavljanje na međunarodnim sajmovima visokog obrazovanja
- pružanje financijske potpore (*Sredstva su nam jako limitirana i možemo participirati s maksimalno 20 % svojeg učešća.*)
- promoviranje visokih učilišta iz STEM područja za upis stranih studenata.

Rješavanje administrativno-operativnih prepreka:

- pomoć u osiguravanju smještaja dolaznim studentima u studentskim domovima
- kontaktirati MUP radi bržeg rješavanja privremenog boravka u zemlji (*Ponekad studenti dobivaju rješenje četiri mjeseca nakon dolaska u Hrvatsku.*)
- pomoć i potpora u pregovorima s nadležnim ministarstvom pri traženju financiranja promotivnih aktivnosti
- lobiranjem osigurati definiranje i provođenje nacionalne strategije za privlačenje stranih studenata (*npr. kroz stipendije MZO-a za strane studente, po uzoru na veliku većinu europskih zemalja kao što su Njemačka, Mađarska i dr.*)
- u suradnji s MZO-om riješiti vrednovanje držanja nastave na stranom jeziku (*...potpuno je nejasno koliko "vrijedi" jedan sat održan na engleskom jeziku... definitivno vrijedi značajno više od sata na hrv. jeziku jer iziskuje puno više pripreme.*)
- dogovoriti sa Srcem dostupnost svih elektroničkih obrazaca na engleskom jeziku
- dogovoriti sa Studentskim centrom da se ponuda restorana SC-a objavljuje na internetu i u samim restoranima (kantinama) na engleskom jeziku
- portal *Postani student* učiniti dostupnim i na engleskom jeziku
- ubrzati procese nostrifikacije srednjoškolskih svjedodžbi i matura te pojednostaviti ih (*...trenutno je propisano 30 dana za nostrifikaciju, dokumenti se fizički vraćaju kandidatu, a trebalo bi ih dostaviti i instituciji na koju se planiranu upisati.*)

- olakšati i ubrzati procese izdavanja studentske vize, OIB-a i sl.
- pomoć u prilagodbi zakona povezanih sa statusom stranih studenata u RH kao redovitih studenata
- pomoć u dobivanju kvote za strane studente
- utjecanje na resorno ministarstvo kako bi se počeo osmišljavati plan i definirale aktivnosti radi postizanja ciljeva odlazne i dolazne mobilnosti definiranih u *Strategiji znanosti, obrazovanja i tehnologije*.

Informiranje, umrežavanje i podizanje svijesti među visokim učilištima:

- savjetovanje u području aktivnosti internacionalizacije (*Savjetima u vezi s iskustvima drugih visokih učilišta koja su razradila detaljno programe privlačenja stranih studenata i internacionalizaciji studijskih programa.*)
- redovite obavijesti o međunarodnim događanjima u obrazovanju (sajmovi, konferencije, projekti)
- pružanje potpore u podizanju svijesti o potrebi internacionalizacije među nastavnicima i upravama visokih učilišta (*Nužno bi bilo provesti kampanju o značaju internacionalizacije koja bi se odvijala u prostorijama akademije (kroz vizualne materijale, čak i angažirati studente da sami pripremaju vizuale za kampanju), potom online akcije te podnošenje izvješća od strane čelnika institucija.*)
- jače poticanje pokretanja studijskih programa na engleskom jeziku na visokim učilištima
- organizacija seminara/radionica na temu pokretanja studijskih programa na stranom jeziku (npr. zakonska perspektiva, primjeri dobre prakse...)
- pokretanje sustava nagrađivanja nastavnika koji izvode nastavu na stranim jezicima
- povezivanje hrvatskih visokih učilišta sa zainteresiranim stranim visokim učilištima
- organizacija *networking* sastanaka i događaja radi razmjene iskustava i primjera dobre prakse u privlačenju stranih studenata
- provesti registraciju pri WFME-u (*World Federation for Medical Education*)
- predlaganje marketinških i obrazovnih agencija koje se na tržištu bave privlačenjem studenata.

Podrška uredima za privlačenje stranih studenata na visokim učilištima:

- savjetovanje, pružanje stručne podrške i treninga u području aktivnosti internacionalizacije
- pomoć u ustroju stručnih službi za potporu procesima internacionalizacije
- pomoć u zapošljavanju novih osoba na visokim učilištima koje bi se bavile samo aktivnostima u području internacionalizacije
- zapošljavanje psihologa kojem bi sva visoka učilišta u određenom gradu mogla uputiti studente koji za to imaju potrebu
- pomoć pri ishođenju potrebne dokumentacije za dozvolu boravka stranih studenata u RH.

Proces akreditacije:

- potpora pri akreditiranju združenih studijskih programa umjerenih na privlačenje stranih studenata.

ZAKLJUČAK

Pregled prikupljenih podataka i odaziv visokih učilišta za sudjelovanje u istraživanju ukazuje na značajan interes visokih učilišta za privlačenje stranih studenata kao jednog od načina unaprjeđenja kvalitete studijskih programa i visokoškolskih ustanova kroz procese internacionalizacije.

Prema dostupnim podacima, u Republici Hrvatskoj trenutno su izrađena 53 studijska programa na engleskom jeziku, a u planu je do ak. godine 2025./2026. pripremiti još 74 cjelovita studijska programa za izvođenje na engleskom jeziku.

Osim toga, visoka učilišta koja su sudjelovala u istraživanju u ponudi za studente koji sudjeluju u programima dolazne mobilnosti na svim studijskim razinama imaju ukupno 3007 kolegijskih na engleskom jeziku.

Što se tiče zastupljenosti internacionalizacije u strateškom planiranju visokih učilišta, 25 % visokih učilišta navodi da ima razvijenu zasebnu strategiju internacionalizacije svoje institucije, dok 91 % sudionika koji su odgovorili na ovo pitanje navodi da je jačanje internacionalizacije uključeno u postojeću misiju, viziju i strategiju visokog učilišta.

Od svih sudionika u istraživanju, 54 % njih navodi da je pri visokom učilištu ustrojena služba/ured/odjel/povjerenstvo ili slično tijelo koje se bavi različitim procesima internacionalizacije i privlačenjem stranih studenata. Poslovi koje navedene službe obavljaju uključuju promidžbene aktivnosti i suradnju sa službama za odnose s javnošću, marketing i sl., podršku nastavnicima u projektnoj suradnji i nastavničkoj mobilnosti, privlačenje stranih studenata, podršku studentima pri odlaznoj i dolaznoj mobilnosti te suradnju s ostalim studentskim službama.

Ustrojavanjem navedenih službi visoka učilišta željela su ostvariti poslovne ciljeve koji se načelno mogu svrstati u interne organizacijske ciljeve (unaprjeđenje kvalitete studijskog programa, jačanje kulture kvalitete unutar visokog učilišta te podrška strateškom planiranju i operativnim procesima u području internacionalizacije), ciljeve usmjerene prema unaprjeđenju studentskog iskustva te ciljeve u smislu pozicioniranja visokog učilišta u međunarodnom obrazovnom prostoru.

Jedan od glavnih izazova s kojima se visoka učilišta susreću u privlačenju stranih studenata je nedostatna vidljivost i prepoznatljivost Hrvatske kao *study abroad* destinacije. Uz to, studenti iz inozemstva koji upišu studij u Hrvatskoj susreću se s brojnim administrativnim preprekama kao što su duljina trajanja procesa priznavanja ranije stečenih diploma, duljina procesa izdavanja vize i privremenog boravka od strane MUP-a, teškoće u pogledu stjecanja zdravstvenog osiguranja i sl. Usporedo s time studenti nailaze na poteškoće

povezane sa studentskim standardom, poput neostvarivanja prava na subvencioniranu prehranu i smještaj u studentskom domu, probleme pri dobivanju studentskog ugovora za obavljanje studentskih poslova, nepostojanje obrazaca u ISVU sustavu na engleskom jeziku i otežano snalaženje na studomatima, nepostojanje sustava stipendiranja, kao ni adekvatne mreže službi podrške studentima i sl. Izazovi koji se nalaze pred sustavom visokog obrazovanja i samim visokim učilištima odnose se na odgovarajuće motiviranje nastavnika za izradu i izvođenje studijskih programa na engleskom jeziku, jačanje kompetencija nastavnika (npr. jezičnih, pedagoških, interkulturalnih i dr.) te nedostatak odgovarajućeg osoblja i financijskih sredstava.

Od aktivnosti koje visoka učilišta provode u svrhu privlačenja stranih studenata, sudionici u istraživanju prvenstveno navode predstavljanje studijskih programa i visokih učilišta diseminacijom promotivnih materijala na sajmovima visokog obrazovanja te različitim znanstvenim, stručnim, projektnim, studentskim i drugim manifestacijama, kao i elektroničkim putem. Nadalje, visoka učilišta privlače studente i kroz projektnu i druge oblike suradnje s međunarodnim partnerima iz visokog obrazovanja, znanosti i gospodarstva. Uz to, visoka učilišta posjećuju i srednje škole radi predstavljanja studijskih programa, samih institucija i okruženja u kojem djeluju te organiziraju ljetne kampove i radionice. Sudionici u istraživanju, također, naglašavaju važnost pozitivnog studentskog iskustva ranijih generacija jer su sami studenti najneposredniji izvor informacija o prilikama studiranja u Hrvatskoj te kreiranja imidža zemlje kao studentske destinacije. Pojedina visoka učilišta navela su i značaj stjecanja priznatih međunarodnih akreditacija u jačanju prepoznatljivosti među stranim studentima i partnerima.

U pogledu integracije i socijalizacije stranih studenata sudionici u istraživanju uglavnom jednoglasno ističu značaj zajedničkog uključivanja domaćih i stranih studenata u različite aktivnosti radi međusobnog upoznavanja i približavanja te poticanja zajedničke angažiranosti i uzajamnog pomaganja u ostvarivanju pojedinih akademskih i izvankurikularnih ciljeva.

Sudionici u istraživanju iskazali su motivaciju za zajedničkim nastupom na sajmovima visokog obrazovanja, a većina njih spremna je i financijski sudjelovati u organizaciji nastupa.

Među glavne oblike podrške koje Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) može pružiti visokim učilištima svrstavaju se promidžba hrvatskih visokih učilišta i Republike Hrvatske kao poželjnog odredišta za studiranje, pomoć pri rješavanju administrativno-operativnih prepreka, zatim informiranje, umrežavanje i podizanje svijesti među samim visokim učilištima o značaju internacionalizacije za sustav visokog obrazovanja, pružanje podrške uredima za privlačenje stranih studenata te akreditiranje združenih studija čiji je broj u porastu.

Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) kao dionica sustava usmjerena na osiguravanje i kontinuirano unaprjeđenje kvalitete programa i institucija nastoji poduprijeti visoka učilišta i napore koje ulažu u privlačenje stranih studenata. Povratne informacije o poželjnim oblicima pomoći prikupljene ovim istraživanjem Agenciji su izuzetno vrijedne kao smjernice za buduće zajedničko djelovanje i poticanje suradnje među visokim učilištima i ostalim subjektima u ovom području.